

MONITOR CHINY- BAŁKANY

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu współpracy Chiny-EŚW oraz inicjatywy Pasa i Szlaku.

MGR PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHINY-BAŁKANY

LISTOPAD 2022

CHINY ZAWALCZĄ O KONTRAKTY INFRASTRUKTURALNE W RUMUNII?

China Civil Engineering Construction Corporation dzięki wyrokowi rumuńskiego sądu oraz rozpoznania sprawy przez krajowe instytucje najprawdopodobniej zostanie głównym wykonawcą w realizacji projektu budowy autostrady „A0 Nord”. Sytuację tę stara się wykorzystać stała chińska misja dyplomatyczna w Rumunii, oferując współpracę w zamian za ograniczenie niekorzystnej legislacji krajowej.

I. STOSUNKI BILATERALNE

3 listopada: Ambasada ChRL w Rumunii zorganizowała briefing prasowy dot. XX Zjazdu KPCh. W spotkaniu uczestniczył ambasador ChRL Han Chunlin, były ambasador Rumunii w ChRL Viorel Isticioaia-Budura a także naukowcy z Rumuńskiej Akademii Nauk. Briefing został szeroko komentowany przez rumuńskie media głównego nurtu, takie jak: Digi24 TV, Canal33 TV, Antena 1, Antena 3, "Curierul Național", magazyn "Nine O'clock", magazyn "Economistul", magazyn "Financial Intelligence", magazyn Ecopolitic oraz Bucharest Business.

4 listopada: konferencja dot. współpracy, wymiany i łączności Chiny-EŚW w Bułgarii. Ambasador ChRL w Bułgarii Dong Xiaojun był jednym z kluczowych mówców na powyższym wydarzeniu. Jak wynika z notatki prasowej, współgospodarzami spotkania był Sekretariat współpracy Chiny-EŚW ds. Promocji Współpracy Rolnej, Uniwersytet Sofijski, Bułgarska Akademia Nauk, Akademia Nauk Rolniczych Bułgarii oraz Bułgarska Akademia Spraw Zagranicznych. Konferencja skupiła się na osiągnięciach współpracy Chiny-EŚW w kontekście promowania rozwoju gospodarczego, współpracy rolnej oraz wymiany międzyludzkiej na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat.

7 listopada: firma z Chin najprawdopodobniej wykona część obwodnicy Budapesztu. Pomimo rumuńskiej legislacji w praktyce wykluczającej udział chińskich firm w realizacji inwestycji infrastrukturalnych, China Civil Engineering Construction Corporation najprawdopodobniej zostanie zakontraktowane do realizacji projektu budowy autostrady „A0 Nord” (zob. kom.).

8 listopada: Air Serbia zainauguruje połączenie z Chinami w grudniu 2022 roku. Air Serbia będzie jedynym europejskim przewoźnikiem oferującym połączenie z miastem Tianjin oraz jednym z niewielu, oferujących bezpośrednio połączenie do Chin. Trasa łącząca lotnisko Nikoli Tesli z (BEG) z Tianjin Binhai (TSN) zostanie oficjalnie zainaugurowana 9 grudnia 2022 roku. Lot będzie obsługiwany przez samolot Airbus A330-200. Oferowany będzie jeden lot tygodniowo, ze względu na obecne obostrzenia COVID-19.

14 listopada: Dong Xiaojun udzielił wywiadu dla stacji Euronews. W wywiadzie przeprowadzonym przez Nadię Ganczewą padły pytania przede wszystkim o obecne miejsce Chin na arenie światowej, główne cele inicjatywy Pasa i Szlaku a także wyniki XX Zjazdu KPCh oraz jego wpływu na działalność chińskiej dyplomacji w sprawach światowych.

16 listopada: Dong Xiaojun spotkał się z Pencho Plamenov Milkovem. Spotkanie z bułgarskim burmistrzem naddunajskiego miasta Ruse dotyczyło perspektyw rozwoju współpracy, która według szefa chińskiej misji dyplomatycznej w Bułgarii powinna rozwinąć się w szybkim tempie ze względu na ustalenia XX Zjazdu KPCh. Milkov zaprosił chińskie firmy do podjęcia inwestycji w Ruse Industrial Park.

16 listopada: obywatel Serbii zostanie nowym trenerem chińskiej kadry narodowej w koszykówce. Aleksandar Djordjevic został trenerem chińskiej drużyny narodowej, zastępując na tym stanowisku Du Fenga.

16 listopada: Ivica Dačić: chcemy zacieśnić współpracę z Chinami, naszym prawdziwym przyjacielem. Podczas 8. Sympozjum think tanków w ramach formatu współpracy Chiny-EŚW, minister spraw zagranicznych Serbii podkreślił znaczenie współpracy tego kraju z Chinami. Jednym z najważniejszych punktów według szefa serbskiej dyplomacji jest zwiększenie zakresu współpracy infrastrukturalnej.

18 listopada: Chiny nie tracą nadziei na kontrakty infrastrukturalne w Rumunii? Ambasador Han Chunlin w rumuńskim magazynie „Economistul” poruszył temat współpracy infrastrukturalnej. Artykuł zatytułowany „Wzmocnienie współpracy infrastrukturalnej i poszerzenie drogi do obopólnych korzyści” odnosił się bezpośrednio do istniejącej obecnie infrastruktury, przede wszystkim rumuńskiej infrastruktury drogowej (zob. kom.)

24 listopada: uniwersytety w Rumunii, które współpracują z Instytutami Konfucjusza mogą stracić subwencję. Pavel Popescu, poseł rumuńskiego parlamentu przedłożył projekt ustawy, która może skutkować utratą funduszy

na badania naukowe z budżetu państwa, jeśli prowadzą aktywną współpracę z Instytutem Konfucjusza. Zagrożone są cztery jednostki, które znajdują się w Bukareszcie, Braszowie, Sybinie i Klużu.

27 listopada: most Pelješac okazał się sukcesem. Slavisha Babić, reprezentująca Chorwacki Zarząd Dróg i Autostrad potwierdziła, iż od czasu otwarcia mostu, tj. 26 lipca 2022 roku – zbudowanego z funduszy UE a którego wykonawcą był chiński China Road and Bridge Corporation – liczba samochodów, które skorzystały z niego przekroczyła milion. Realizacja inwestycji stanowi jeden z nielicznych przykładów pozytywnego zakończenia budowy z udziałem chińskich przedsiębiorstw w Europie.

STOSUNKI USA-ROSJA-CHINY-UE NA BAŁKANACH

23 listopada: Stany Zjednoczone koncentrują się na mediacji na linii Kosowo-Serbia. Waszyngton z zadowoleniem przyjął porozumienie osiągnięte między Belgradem a Prisztiną z uwagi na napiętą sytuację związaną z użyciem tablic rejestracyjnych przez obywateli Serbii. USA przy wsparciu instytucjonalnym UE zobowiązało się do promocji dialogu w celu „znalezienia jak najlepszej drogi do europejskiej przyszłości Serbii i Kosowa”.

30 listopada: Rumunia wprowadza nową legislację dot. inwestycji zagranicznych. Rumunia przyjęła nowe przepisy mające na celu ustanowienie krajowego wyspecjalizowanego organu przeglądu inwestycji zagranicznych (*screening mechanism*), którego głównym zadaniem będzie kontrola nad inwestycjami z krajów spoza UE w trzynastu sektorach o strategicznym znaczeniu dla rumuńskiego bezpieczeństwa narodowego. Najprawdopodobniej legislacja w tej sprawie konsultowana jest z administracją w Waszyngtonie, gdyż to właśnie Stany Zjednoczone naciskają państwa czarnomorskie na ograniczenie interakcji gospodarczych z Chinami.

KOMENTARZ

1. Uwzględniając zmiany jakie zaszły na XX Zjeździe Komunistycznej Partii Chin należy odnotować jego szczególne znaczenie, które ma również wpływ na stosunki międzynarodowe w ujęciu globalnym. To z kolei bez wątpienia będzie rzutować również na stosunki dwustronne Chin z państwami, które są częścią reżimów międzynarodowych z wiodącą rolą Chin. W tym kontekście warto przyrzeć się sposobowi budowaniu narracji przez szefów misji dyplomatycznych w Bułgarii i Rumunii oraz przeanalizować punkty, na które zwraca się szczególną uwagę.

Ambasador ChRL w Bułgarii – Dong Xiaojun – w tekście opublikowanym na stronie ambasady ChRL w Sofii w pierwszej kolejności podkreślił historyczne znaczenie kontynuacji sprawowania władzy nad Komunistyczną Partią Chin (KPCh) przez przewodniczącego Xi Jinpinga, który od XVIII Zjazdu KPCh, tj. od 2018 roku w sposób nieprzerwany utrzymuje swą pozycję. Szczególnie podkreślony przez ambasadora w Bułgarii został fakt, iż w tym czasie Chiny doświadczyły ważnych wydarzeń, które „przyciągnęły uwagę całego świata”. Po pierwsze, Komunistyczna Partia Chin obchodziła setną rocznicę jej istnienia. Po drugie, socjalizm o chińskiej specyfice miał wkroczyć w „nową erę”. Po trzecie, dokonano historycznego zadania „złagodzenia ubóstwa i budowy umiarkowanie zamożnego społeczeństwa” w pierwszym stuleciu istnienia KPCh.

Nie sposób odmówić ChRL bezprecedensowego oraz gwałtownego rozwoju gospodarczego po reformach z 1978 oraz 1992 roku, niemniej w dalszej części Dong Xiaojun egzemplifikuje wzrost Chin wyłącznie od 2012 roku, tj. od momentu przejścia władzy przez Xi Jinpinga. To pominięcie okresu po 1978 r. jest charakterystyczne dla rządów Xi. Okres prosperity Deng Xiaopinga jest wymazywany z najnowszej historii Chin. Dodatkowo takie stwierdzenia wyraźnie wskazują na rosnącą pozycję Przewodniczącego, który wydaje się, iż konsolidując władzę w samych Chinach, wyznaczył również nowy rozdział w historii samych Chin, czego najlepszym potwierdzeniem są wyniki XX Zjazdu KPCh. W tym aspekcie, Dong Xiaojun posłużył się kilkoma wskaźnikami gospodarczymi, aby uwydatnić rolę Xi Jinpinga w budowaniu potęgi polityczno-gospodarczej Chin w ostatnich latach. W związku z powyższym, ambasador ChRL w Bułgarii wskazał, iż w ciągu ostatniej dekady gospodarka Chin rosła w średnim rocznym tempie 6,6%, zajmując pierwsze miejsce w tym względzie

wśród głównych gospodarek świata, stanowiąc od 11,3% (2012) do 18,5% (2022) światowej gospodarki i zwiększając PKB per capita do poziomu 12,5 tys. USD. Ponadto według Global Innovation Index, ChRL w ciągu ostatnich dziesięciu lat zaliczyła awans z 34. na 11. miejsce, wskaźnik urbanizacji wzrósł z 53,1% do 64,7% a prawie 100 mln mieszkańców wsi zostało wyciągniętych z ubóstwa.

Chiński Ambasador w Sofii wyraźnie podkreślił, iż modernizacja w chińskim stylu przyjmuje globalny charakter, gdyż podkreśla ścieżkę pokojowego rozwoju oraz opowiada się za wymianą i wzajemnym uczeniem się między różnymi cywilizacjami. Dong powołał się na referat przewodniczącego Xi Jinpinga, gdzie podkreśla się rolę Chin w budowie wspólnoty o wspólnej przyszłości dla ludzkości, wzywając tym samym do przestrzegania wspólnych wartości, tj. „pokoju, rozwoju, uczciwości, sprawiedliwości, demokracji i wolności dla całej ludzkości”. W tym celu Chiny wyszły z propozycją globalnych „dóbr publicznych” takich jak: Inicjatywa Pasa i Szlaku, Globalna Inicjatywa Rozwoju i Globalna Inicjatywa Bezpieczeństwa. W związku z powyższym nie ulega wątpliwości, iż chińska dyplomacja nadal podtrzymuje determinację do eksportu własnego modelu rozwojowego do państw rozwijających się.

Jaka konkretna charakterystyka „modernizacji w chińskim stylu” została nakreślona przez ambasadora Dong Xiaojuna? Chiński ambasador wyróżnia jej pięć głównych cech: ogromna populacja, wspólny dobrobyt dla wszystkich ludzi, harmonia między cywilizacjami – zarówno w ujęciu materialnym i duchowym, harmonijne współistnienie człowieka i natury oraz ścieżka pokojowego rozwoju. W normatywnym brzmieniu powyższych postulatów, chińska dyplomacja odrzuca włączeniu się w grę „o sumie zerowej”, co od razu implikuje chińską strategię rozwoju gospodarczego opartej na współpracy win-win a także wykazuje brak zainteresowania Pekinu „hegemonią władzy”. Należy wyraźnie podkreślić, iż wynika to z retoryki użytej przez stronę chińską, natomiast kurs chińskiej dyplomacji na przestrzeni ostatnich lat nakazuje wyraźnie oddzielić warstwę retoryczną od praktyki międzynarodowej.

Jak do chińskiej agendy międzynarodowej odnosi się ambasador ChRL w Rumunii – Han Chunlin? Należy przede wszystkim podkreślić, iż teksty obu ambasadorów są niemal identyczne, co implikuje fakt koordynacji przekazu międzynarodowego przez rząd centralny w Pekinie. Teksty ambasadorów co do zasady przekazują tę samą wartość merytoryczną, jeśli chodzi o dokonania Chin na arenie międzynarodowej oraz podkreślenie silnego przywództwa Xi Jinpinga, natomiast różnią się rozłożeniem mocniejszych akcentów na poszczególne kwestie, które mogą zostać lepiej odbierane w danym państwie. Dla przykładu, w tekście Han Chunlina, większą uwagę poświęca się środowisku naturalnemu,

zielonemu rozwojowi, zobowiązaniom ograniczeniu emisji dwutlenku a co za tym idzie ogłoszenie neutralności węglowej przed 2060 rokiem. Dodatkowo, wyraźnie podkreślono sukcesy i zamiary Chin w zakresie rewitalizacji obszarów wiejskich, wzmocnienie edukacji oraz „tworzenie talentów”, czyli inwestycji w zasoby ludzkie. Z drugiej strony w „bułgarskiej wersji” interpretacji wyników XX Zjazdu KPCh, większą uwagę przykładają się do kwestii „zjednoczenia etnicznego” w kraju, aktywnej partycypacji w chińskich formatach multilateralnych a także szeroko pojętego rozwoju – głównie poprzez innowacje, który w ostatecznym rozrachunku ma promować rozwój jednostki (poprawa warunków bytowych społeczeństwa).

Ujednolicenie propagandowego przekazu przez rząd centralny w Pekinie ma z jednej strony budować poczucie równoprawnego traktowania wszystkich uczestników sceny międzynarodowej, niemniej rozłożenie poszczególnych akcentów na najbardziej wrażliwe kwestie rozwojowe w danym państwie ma w pierwszej kolejności w szczególności zainteresować elity polityczne do podjęcia bardziej efektywnej współpracy w wyznaczonych obszarach. W kontekście „zawieszonego w próżni” formatu współpracy Chin-EŚW, chińskie misje dyplomatyczne w państwach przyjmujących nadal pozostają skupione przede wszystkim na budowaniu pozytywnego image Chin poprzez przedstawienie atrakcyjności chińskich rozwiązań. W obliczu rosnącej inflacji w większości państw Europy a także niepewnej sytuacji międzynarodowej z uwagi na konflikt ukraińsko-rosyjski, Chin – podobnie jak Stany Zjednoczone – chcą jawić się jako gwarant pokojowego wzrostu, szczególnie w objętym wojną regionie Europy Środkowo-Wschodniej.

2. Czy Chiny mają jeszcze nadzieje na kontrakty infrastrukturalne w Rumunii? Ambasador Han Chunlin w rumuńskim magazynie „Economistul” poruszył temat współpracy infrastrukturalnej. Artykuł zatytułowany „Wzmocnienie współpracy infrastrukturalnej i poszerzenie drogi do obopólnych korzyści” odnosił się bezpośrednio do istniejącej obecnie infrastruktury, przede wszystkim rumuńskiej infrastruktury drogowej. W ironiczny sposób stwierdził, iż w trakcie częstych podróży między Bukaresztem a okalającym rumuńską stolicę Okręgiem Ilfov doszedł do wniosku, iż budowa infrastruktury drogowej w Rumunii ma ogromny potencjał i istnieje szeroka przestrzeń do współpracy między Chinami a Rumunią właśnie w tym względzie.

Ambasador Han powoływał się z resztą na raport Banku Światowego, zgodnie z którym rozwój infrastruktury może przyspieszyć wzrost gospodarczy o 1,6% rocznie, przytaczając dane z państw rozwijających się w latach 1991-1995, 2001-2005 (sic!). Odwołał się również do chińskiego powiedzenia *Yao xiang fu xian xiu*

lu (lit. Jeśli chcesz być bogaty, najpierw musisz zbudować drogi). Według szefa chińskiej misji dyplomatycznej w Rumunii, postanowienia XX Zjazdu KPCh pozwalają Chinom na budowę infrastruktury nowego rodzaju opartej na sieciach informacyjnych i napędzanej innowacjami technologicznymi. Implikował tym samym, iż inwestycje płynące z Chin najlepiej przyjmować w „pakiecie”. Z tym, że realizacja tego „pakietu” przez chińskie przedsiębiorstwa jest obecnie nieosiągalna, gdyż zarówno inwestycje infrastrukturalne jak i inwestycje w branży wysokich technologii (przede wszystkim 5G) są dla Chin legislacyjnie zablokowane (co prawda nie *explicite*), niemniej w praktyce wyklucza to właśnie funkcjonowanie chińskich firm w tych sektorach. Powyższe stanowi pokłosie amerykańskiej presji dyplomatycznej na respektowanie tzw. czarnej listy tamtejszego Departamentu Handlu przez państwa sojusznicze.

Powstały jednak pewne szczególne okoliczności, i jak się wydaje, właśnie to „światelko w tunelu” chińska administracja postanowiła wykorzystać do dyplomatycznej ofensywy w Rumunii w celu odwrócenia niekorzystnych ustaleń na poziomie rumuńskiego parlamentu.

Z najnowszych informacji cytowanych przez rumuński portal informacyjny Digi24 a przekazanych przez ministra transportu Sorina Grindeanu wynika, iż China Civil Engineering Construction Corporation (CECC) może zostać zakontraktowane do budowy odcinka północnej części obwodnicy Bukaresztu, „A0 Nord”. Powodem, dlaczego taka sytuacja ma miejsce jest fakt, iż CECC wystartowało do przetargu jeszcze przed wprowadzeniem odpowiednich regulacji prawnych przez rumuński parlament w 2021 roku. Sprawa kilkakrotnie pojawiała się na wokandzie, została również podjęta przez Krajową Radę Rozpatrywania Skarg (NCSC) a obie instytucje orzekły na korzyść chińskiej firmy. Rumuńska Krajowa Spółka Zarządzania Infrastrukturą Drogową (CNAIR) zostanie zatem najprawdopodobniej zmuszona do procedowania umowy z CECC ze względu na prawomocne wyroki sądu. Grindeanu wspomniał, iż obecnie CECC zostało poproszone o uzupełnienie dokumentacji, niemniej bardzo prawdopodobne, iż chiński infrastrukturalny „łabędzi śpiew” w Rumunii dopiero nadejdzie.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

